

БОШҚАРУВЧИЛИКДА ХОДИМЛАРНИНГ ТАШКИЛОТЧИЛИК СИФАТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ

*Хамдамова Хаётхон Қўқон университети
Таълим муассасаларининг бошқаруви
йўналиши магистранти*

Аннотация: ушбу мақолада ташкилот ходимларни бошқариш масалалари батафсил кўриб чиқилди. Ходимларни бошқаришда жавобгарликнинг моҳияти таҳлил қилинди, унинг аҳамиятини асосланди ва ушбу ёндашувни амалга ошириш учун аниқ тавсиялар берилди.

Калит сўзлар: ходим бошқаруви, ташкилотчилик фазилатлари, бошқарув самарадорлиги, ташкилий муносабатлар, инновация

Abstract: in this article, the issues of managing employees of the organization were considered in detail. The essence of responsibility in managing employees was analyzed, its importance was justified, and specific recommendations were given for the implementation of this approach.

Key words: personnel management, organizational qualities, management efficiency, organizational relations, innovation

Аннотация: в данной статье подробно рассмотрены вопросы управления сотрудниками организации. Проанализирована сущность ответственности в управлении сотрудниками, обоснована ее важность и даны конкретные рекомендации по реализации данного подхода.

Ключевые слова: управление персоналом, организационные качества, эффективность управления, организационные отношения, инновации.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2024 йилдаги Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига қилган мурожаатида ислохотларимизнинг муваффақияти ва уларни халқимиз кундалик ҳаётига амалда татбиқ этиш кўп жиҳатдан давлат бошқаруви самарадорлигига боғлиқлигини таъкидлади. Келгуси йилда белгиланган вазифаларни амалга ошириш муҳимлигини, давлат органлари фаолиятини тубдан такомиллаштириш, маҳаллий муаммоларни ҳал этишда бошқарув тузилмаларининг масъулияти ва шаффофлигини ошириш зарурлигини таъкидлади. Шунингдек, ҳар бир минтақавий даражадаги фаолиятни ривожлантириш, замонавий талаблар ва ахборот технологияларини ҳисобга олган ҳолда кадрлар тайёрлаш, шунингдек, мунтазам кадрлар тайёрлаш зарурлиги таъкидланди.

Замонавий бизнесда менежмент фақат вазифаларни бажариш масаласи бўлишни тўхтатди. Бугунги раҳбарлар нафақат ўз соҳасининг малакали мутахассислари, балки ўз жамоасини умумий мақсадларга эришишга илҳомлантира оладиган ва рағбатлантира оладиган самарали ташкилотчилар ҳам бўлиши керак. Шунинг учун ходимларнинг ташкилий фазилатларини шакллантиришга қаратилган технологияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш муваффақиятли бошқарувнинг муҳим таркибий қисмига айланади.

Методология. Америкалик иқтисодчи олим Р.Дафт корхона ходимларни бошқаришда асосий ётиборни қаратишда инсон ресурсларини малакавий сифатли оширишга ётибор бериш зарурлигини кўрсатиб ўтган.

Республикада иқтисодчи олимлардан академик Абдраҳмонов Қ.Н.таҳрири асосида чоп етилган ўқув дарслигида корхоналар манфаатдорлигини таъминлашда инсон кучидан самарали фойдаланишда унинг инновацион катталашуви даражасини ошириб бориш билан боғлиқ бўлган ташкилий ижтимоий-иқтисодий, психологик, ахлоқий ва ҳуқуқий муносабатларни ифода етувчи тизим деб қаралади.

Таҳлил ва натижа. Ташкилий фазилатларни шакллантириш технологиялари ва усуллари ҳақида гапиришдан олдин, бу нимани англатишини тушуниш керак. Ташкилий фазилатларга жамоанинг фаолиятини самарали бошқариш ва мувофиқлаштиришга имкон берадиган кўникмалар ва хусусиятлар тўплами киради. Улар орасида қарор қабул қилиш қобилияти, етакчилик қобилиятлари, мулоқот қобилиятлари, жамоани рағбатлантириш қобилияти, шунингдек, иш жараёнларини самарали режалаштириш ва бошқариш қобилияти бўлиши мумкин.

Ташкилий фазилатларни шакллантириш технологиялари.

1. **Ўқув дастурлари ва тренинглари.** Ташкилий кўникмаларни ривожлантиришнинг енг кулай ва самарали усулларида бири бу ўқув платформалари ва онлайн курслардан фойдаланишдир. Ходимлар материалларни ўз тезлигида, исталган кулай вақтда, интерактив дарслар, ҳаётий ҳолатлар ва билим тестларидан фойдаланган ҳолда ўрганишлари мумкин. Ушбу ёндашув ходимларга географик жойлашуви ва иш жадвалидан қатъи назар ўқиш имконини беради.

2. **Ўйин технологиялари ва симуляторлар.** Ўйин технологиялари ва симуляторлари ходимларга ҳақиқий бизнес вазиятларини симуляция қиладиган virtual муҳитда ташкилий кўникмаларини машқ қилиш имкониятини беради. Бу ходимларга қарор қабул қилиш ва шароитдаги ўзгаришларга имкон қадар ҳақиқатга яқин, бизнесни хавф остига қўймасдан жавоб бериш тажрибасини тўплаш имконини беради.

3. **Мураббийлик.** Мураббийлик - бу ходимлар ўртасида ташкилотчилик қобилиятини ривожлантиришнинг яна бир самарали усули. Тажрибали менежерлар ёки ташқи маслаҳатчилар ходимларга кучли ва заиф томонларини аниқлашда, мослаштирилган ривожланиш стратегияларини ишлаб чиқишда ва жараён давомида қўллаб-қувватлаш ва йўл-йўриқ кўрсатишда ёрдам бериши мумкин. Бу сизга ривожланиш дастурларини ҳар бир ходимнинг ўзига хос эҳтиёжларига мослаштиришга имкон беради ва уларнинг ривожланишига шахсий ёндашувни таъминлайди.

4. **Таълимда технологиялардан фойдаланиш.** Рақамли технологияларнинг ривожланиши билан ходимларни ўқитиш ва ривожлантириш учун янги имкониятлар пайдо бўлди. Электрон таълим курслари, онлайн тренинглари, вебинарлар ва бошқа форматлар ходимларга улар учун кулай вақт ва тезликда ўрганишга ёрдам беради.

5. **Алоқа ва баҳолаш тизими.** Раҳбарият ва ҳамкасбларнинг фикр-мулоҳазалари ташкилий фазилатларни шакллантиришда муҳим элемент ҳисобланади. Қайта алоқа ва баҳолаш тизимлари ходимлар ўртасида ташкилотчилик қобилиятини ривожлантиришда муҳим рол ўйнайди. Доимий ишлаш шарҳлари, 360 даражали шарҳлар ва аноним сўровлар ходимларга етакчилик ролидаги кучли ва

заиф томонларини тушунишга ёрдам беради, шунингдек, ҳамкасблари ва раҳбариятидан конструктив фикр-мулоҳазаларни олади.

Дарҳақиқат, инсон омили нафақат ишлаб чиқариш жараёнларида, балки умумий иқтисодий ривожланишда ҳам муҳим рол ўйнайди. Менежмент соҳасидаги тадқиқотлар бошқарув жараёнларини иқтисодиётни ташкил этиш ва турли соҳалардаги корхоналар фаолиятининг муҳим элементи сифатида ўрганишга қаратилган. Бу менежмент самарадорлигини оширишга, корхоналар ичидаги ишлаб чиқариш жараёнлари ва бошқарув усулларини яхшилашга ёрдам беради. Бундай тадқиқотлар миллий иқтисодиётда бошқарув даражасини ошириш ва жараёнларни оптималлаштиришда муҳим аҳамиятга эга.

Шахсий менежментда асосий нукта унинг иқтисодий табиати бўлиб, у бозор муносабатларининг қатъийлигини ва миллий иқтисодиётнинг барқарор ривожланиши учун шароит яратишни ҳисобга олади. У иқтисодиётнинг ижобий томонларига таянади ва ишлаб чиқариш бозорида рақобатлаша оладиган юқори малакали мутахассисларни талаб қилади. Ушбу бошқарув йўналиши корхоналарнинг ва умуман миллий иқтисодиётнинг муваффақиятли рақобатбардошлигини таъминлаш учун юқори касбий маҳоратга эга кадрларни жалб қилиш ва ривожлантириш муҳимлигини таъкидлайди.

Турли иқтисодчилар шахсий бошқарувни тушунишга турли нуктаи назардан ёндашаётганга ўхшайди. Кузнецов Д. А. учун ходимларни бошқариш ушбу соҳанинг моҳияти ва асосий муаммоларини ўрганишга қаратилган. Эҳтимол, у янги йўналишларни ўрганади ва ташкилотларда ходимларни бошқариш билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилишга ҳаракат қилади.

Беляский Н. Р., Велеско С. Е. ва Ройшнинг сўзларига кўра, ўқув қўлланмасидаги шахсий менежмент ташкилотларда ходимларни бошқаришда мавжуд бўлган бошқарув камчиликларини бартараф этиш воситаси сифатида қаралиши мумкин. Улар, эҳтимол, компанияларда меҳнат ресурсларини бошқариш малакали кадрлар тайёрлашга асосланган мақсадларга эришишга қаратилган кенг қамровли тадбир бўлиши керак деган фикрда.

Кўриниб турибдики, турли иқтисодчилар шахсий менежментнинг турли жиҳатларига эътибор беришади, уларнинг талқинлари уларнинг тадқиқот йўналиши ва ушбу бошқарув соҳасига ёндашувларига қараб фарқ қилиши мумкин.

Ходимлар бошқарувини асосий мақсади уни нафақат ташкилий томонларини ўрганиш балки ташкилотларда банд бўлган ҳар бир ходимларни мақсадларини ўрганиш асосида тегишли хулосалар чиқаришдан иборатдир.

Республикада ҳам бошқарувни такомиллаштириш ҳозирги даврнинг долзарб муаммоларидан бири бўлиб Республикада Президент Шавкат Мирзиёев ўзининг Олий Мажлисга қилган мурожаатномасида: "Биз янги иш ўринларини яратадиган тадиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаймиз, таъбир жоиз бўлса, уларни елкада кўтаришимиз керак", деган эдилар. Жорий йилда давлат дастурлари доирасида ҳамда тадбиркорликни ривожлантириш орқали 500 мингта янги иш ўринлари яратишни таъминлаш зарурлиги белгиланган [1]. Бозор иқтисодиёти қонунларига асосланган ҳолда истеъмол бозорлари учун етарли даражада сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш корхоналарида ходимлар бошқарувни такомиллаштириб бориш ва унинг самарадорлигини ўсиб боришини таъминлаш учун қуйидаги тадбирларни амалга ошириш зарур:

- mehnat resurslarini intellektual darajalarini oshira boriш asosida ularning unumdorlik darajalari ўсиб боришини таъминлаш учун уларни тайёрлаш ва корхоналарда бошқарувини самарали бўлишига еришиш учун иқтисодий минтақалар хусусиятларини еътиборга олган ҳолда ишлаб чиқариш жараёнини ташкил етиш зарур;

- корхона ходимларини малакавий дарajalarини ўсиб боришига ва унинг капиталлашуви даражасига еътибор бериш;

- корхоналарда ишлаш учун ва ходимларни истикомат қилиш учун зарур бўлган ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмаларини ривожлантириш ҳамда меҳнатни моддий рағбатлантиришни ўсиб боришини таъминлаш зарур.

Хулоса. Бошқарувчиликда ходимларнинг ташкилий фазилатларини шакллантириш технологиялари самарали ва юқори самарали жамоаларни яратишда муҳим рол ўйнайди. Турли хил усуллар ва ёндашувлар ўқув жараёнини компаниянинг ўзига хос эҳтиёжларига ва ходимларнинг индивидуал хусусиятларига мослаштиришга имкон беради, шу билан бутун ташкилотнинг ҳам, унинг ҳар бир аъзосининг ўсишини таъминлайди.

Адабиетлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга мурожаатномаси; Тошкент оқшоми 2024 йил 25 январ

2. Кузнецов Д.А.«Управление персоналом организаци: его сущность, основные проблемы и новые подходы их решения. Лидерство и менеджмент-2016, том 3 №3-с 159-170

3. Беляшкий Н.П., Велеско С.П., Ройш Управление персоналом/ Учебное пособие. 2010-352с

4. Опарина Н. Основные системы управления кадровым резервом. Управление персоналом-2009-№7.

5. Nasridinova, T. O. (2023). Factors affecting the management of competitiveness in tourism enterprises. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(10), 159-163.

6. Nasridinova, T. O. (2023). Methodological Foundations for Assessing Competitiveness. Miasto Przyszłości, 36, 437-440.

7. Johnson, R., & Smith, K. (2018). Educational Leadership and Management: Leading and Managing for Effective Education.